

Trend: jongeren willen blijven in de kleine kernen waar ze zijn opgegroeid

De provincie is hip

Wat doe je als individualisering en vergrijzing het voortbestaan van kleine kernen bedreigen? Nou, dan laat je de inwoners zelf plannen maken, want zij weten het beste wat goed voor hen is. Zo doen ze dat in Noord-Brabant. En het werkt!

Tekst: **Arie Grevers**

leefbaarheid van kleine kernen. Neem bijvoorbeeld de Lochemse corporatie Spectrum Wonen die actief is in enkele kleine kernen van Twente, Salland en de Achterhoek. Bij deze corporatie staat volgens directeur/bestuurder Peter Koburg de deur open voor elk voorstel. "Je kunt altijd wel wat verzinnen, waardoor iets niet kan. Maar als ze bij ons aankloppen

boerderijen. Helemaal niet ondenkbaar. Sinds 2006 kent de provincie Overijssel immers de zogenaamde rood-voor-rood regeling. Deze houdt onder meer in, dat een boer die ermee ophoudt of al langer geleden zijn activiteiten heeft gestaakt, voor de sloop van 850 m² stal een woning mag terugbouwen. Dus, zeggen wij, laat maar horen die plannen. En als wij iets kunnen betekenen, zullen we dat niet nalaten. Bij voorkeur doen we dat dan in samenwerking met een innovatieve vastgoedontwikkelaar. Want 't blijft natuurlijk een risicovolle investering."

Op kamers in de boerderij In Oirschot (Noord-Brabant) is men inmiddels een stap verder en loopt er een pilot met een boerderij die is ingericht voor jongerenhuisvesting. Verantwoordelijk wethouder Ted van de Loo spreekt van een succes. "We hebben vastgesteld dat jongeren, ook als ze gaan studeren, graag blijven wonen in de omgeving waar ze vandaan komen. Studeren doen ze in de Eindhoven, Tilburg of Nijmegen en voor wonen, sport en ontspanning blijven ze kennelijk graag in een vertrouwde omgeving. Niet op het ouderlijk huis, maar wel in de buurt van moeders, van vrienden en van de voetbalclub

Burgemeestersvrouw staat achter de kassa bij de buurtsuper

met een woonvraag, kijken we liever eerst hoe je de woonbehoefte wél kunt invullen. Ja, en dan kun je inderdaad denken aan de aankoop van boerenerven en het realiseren van kleine-ere, betaalbare wooneenheden in schuren en

of gymnastiekvereniging waar ze al sinds hun kindertijd bijzitten. Je kunt gerust spreken van een trend, die nog eens versterkt wordt door het gratis openbaar vervoer voor studenten. Ook als ze wat ouder zijn, willen ze blijven.

Hoe God verdween uit Jorwerd. Het boek over de teloorgang van een bloeiende Friese plattelandsgemeenschap is alweer twaalf jaar oud, maar heeft nog weinig aan actualiteit ingeboet. Nog steeds kwijnt de ziel van kleine dorpen en gehuchten. Of in ambtenarenjargon: de leefbaarheid van de kleine kernen staat onder druk.

Het probleem is helder. Agrarische bedrijven verdwijnen. Het boerenvastgoed gaat voor miljoenen naar randstedelijke gefortuneerden die doorgaans weinig raakvlakken hebben met de bestaande gemeenschap. Jonge gezinnen trekken naar de steden in de wijde omgeving. Het schooltje dat borg staat voor sociale cohesie moet de deuren sluiten. De buurtsuper gaat dicht. De nieuwe bewoners zijn vaak wat ouder en zoeken de natuurlijke omgeving voor de welverdiende rust. Rurale tradities en gebruiken verdwijnen om plaats te maken voor vergrijzing en individualisering.

Misschien wat kort door de bocht, want er zijn natuurlijk uitzonderingen, zie bijvoorbeeld *Nestiezern Centraal*, een boek waarin H. de Beukelaer (uitgeverij Fagus) schetst hoe de bewoners van de kleine gemeenschap IJzerlo erin slagen vorm te geven aan eigentijdse saamhorigheid. Maar in grote lijnen klopt Geert Maks beeld van teloorgang in lijdzaamheid. En dat defaitisme wordt ook nog eens bevestigd door reacties van jongeren uit de provincie, waarin berusting de boventoon voert. Je kunt er immers toch niks tegen doen. De woningen op het platteland zijn nu eenmaal onbetaalbaar voor de starters op de woningmarkt. Je kunt dus niet blijven wonen waar je geboren en getogen bent. Een fait accompli dat je dwingt de woonhorizon te verleggen naar Vinex-locaties en bloedeloze buitenwijken van de steden.

Rood-voor-rood Zo'n berustende houding is jammer en overbodig, want er zijn partijen die beslist willen meedenken in de

Onze inspanningen voor huisvesting is dus eveneens gericht op jonge gezinnen. We beschikken binnen onze gemeente over een flink aantal grondposities, die we met name voor de starters reserveren. We hebben daar een aparte constructie voor in het leven geroepen waardoor deze doelgroep relatief goedkoop kan bouwen; individueel én in collectieven.” (‘Zie ook: Building Innovation, jan/feb 2007, p. 62 e.v. over collectief particulier opdrachtgeverschap in onder meer de Noord-Brabantse gemeente Casteren.’)

Oirschot is volgens de wethouder de enige Nederlandse gemeente die nog beschikt over een woningbedrijf. En daar is hij niet rouwig om, gelet op het gedoe rond corporaties. Bovendien, aldus Van de Loo, kun je sneller schakelen, doordat afstemming met het woningbedrijf een interne aangelegenheid is. Het gemeentelijke woningbedrijf blijkt een goed instrument om snel en flexibel in te spelen op eigentijdse woonbehoeften.

30 miljoen voor leefbaarheid De ontwikkelingen in Oirschot staan niet op zich. Ze moeten gezien worden in het perspectief van provinciaal beleid. Want de provincie Noord-Brabant wil Franse toestanden – complete leegloop van plattelandsdorpen – voorkomen. Daartoe is Idop ontwikkeld, het Inte-

graal DorpsOntwikkelingsPlan. Als een groep mensen uit een kleine kern (tot ongeveer 5.000 inwoners) met een goed plan komt om de leefbaarheid te verhogen, dan steunt de provincie dat financieel. Voor dorpen is er tot 2010 een budget van 30 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Joep van der Ven, gebiedscoördinator voor de provincie Brabant. “Franse toestanden zullen we hier niet beleven. Maar het is wel zaak te bewerkstelligen dat jonge gezinnen kunnen en willen blijven. Een trend is mooi, maar als er geen ruimte of bestuurlijk draagvlak voor is, heb je nog niks. Dus werken aan leefbaarheid is noodzaak. En dan kan het gaan over het behoud van een school, de bouw van een dorpscentrum, in stand houden van een kleine supermarkt, creëren van nieuwe werkgelegenheid. Elk toekomstgericht plan met oog voor sociale en culturele ontwikkelingen is welkom. Wij verwachten die plannen van de bewoners zelf, want zij weten het beste wat goed voor hen is.”

Elles Breebaart, senior beleidsmedewerker Zorg en Welzijn: “Je ziet dat het werkt. Overal ontstaan dorpsraden, waarin druk gesproken wordt over de toekomst van de gemeenschappen en dat is soms even wennen voor de gemeentebesturen. Maar we vinden echt dat de tijd voorbij is dat de gemeentelijke bestuurs-

laag over de hoofden van de mensen heen bepaalt wat goed voor hen is. We merken overigens dat gemeenten enthousiast reageren op de plannen uit de eigen bevolking.”

Sterksel goed bezig Prachtige voorbeelden kennen ze in Noord-Brabant. Niet alleen in Casteren en Oirschot. Neem Sterksel, een gemeenschap van 1.100 mensen. Al in 2002 – ver voor Idop – is de plaatselijke bevolking geruggensteund door het gemeentebestuur de strijd aangegaan tegen vergrijzing en leegloop. Nu, zes jaar later, bouwt men in Sterksel 130 nieuwe woningen voor onder meer starters en ouderen, komt er een nieuwe brede school en krijgt het gemeenschapshuis een centrale rol in het dorpsleven. Verder exploiteren de bewoners een kleine supermarkt die het voor een belangrijk deel moet hebben van vrijwilligerswerk. De vrouw van de burgemeester zit met enige regelmaat achter de kassa. De dagelijkse inkopen haal je in Sterksel dus weer op de hoek. In Helenaveen (850 inwoners) vind je soortgelijke initiatieven. Omdat deze beide kernen al behoorlijk ver waren met de verbetering van de leefbaarheid, hebben ze de status verkregen van Idop-pilotproject en kunnen ze, dankzij het provinciale financiële opkoptje, doorgaan op de ingeslagen ‘leefbare’ weg. ●